

PS

ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Avdelningen har samlat sig till att återkomma, denna gång med ett förslag i tiden.

Själv har avdelningsföreståndarens bil sådan slutsiffra att dess besiktningssperiod inträffar under sommaren. En efter omständigheterna tämligen varm julidag blev föreståndaren därför kösittande i en händelselös timme, som han fördrev med en jämförelse mellan kösystemen hos bilprovningens företag och på den inte alltför avlägsna lokala vårdcentralen; det rör sig ju om två monopolföretag (hittills i varje fall) med likvärdig prissättning.

Förr rådde utomordentligt strikt tidsbokning på båda ställena. Det gällde då att ringa minst några veckor i förväg för att komma i åtnjutande av respektive tjänster. För några år sedan bröt emellertid vårdcentralen isen genom att införa ett par timmar på morgonen, då var och en som kände sig infekterad fritt kunde föra sina bakterier till väntrummet.

Nu har bilprovningen å sin sida infört s k drive-in-besiktning med en särskild liten kö för oss som aldrig kommer ihåg att beställa tid förrän det är verkligen akut. Något visst slags fel på fordonet behöver man inte heller förebära, bara vara beredd att vänta en extrastund.

Med viss spänning emotser föreståndaren vårdcentralens motdrag. Ska det bli möjligt att få komma rakt upp och ner utan att först ha diagnostiserat sig själv och dragit slutsatsen att det verkligen rör sig om en infektion? Får man i så fall stå i en fälla ute på parkeringen?

I Hässleholm har Palle Ammentorp klippt en notis ur danska Weekendavisen (19 juli). Där berättas en historia, som föreståndaren på grund av sin läsning av Bengt Klintbergs Råttan i pizzerian och Den stulna njuren inte riktigt vet vad han ska tro om.

För säkerhets skull återges endast ingredienserna, varvid den alerte baklängesbläddraren säkert själv kan lista ut vad som påstods ha hänt på Pelonomi Hospital i Sydafrika. Till historien hör en respirator med stickkontakt, en städerska med dammsugare och en död patient varje morgon efter dammsugning.

Avdelningen har listat ut att den bör återkomma.

Svensk Människoprovning?

Preventionens dilemma kan sammanfattas sålunda: Kunskap föreligger inom medicinen om hur mycken ohälsa kan förebyggas. Kruket är att få tillräckligt många medborgare att ta del av kunskaperna och förändra sina levnadsvanor. Dilemmat illustreras av ett citat från en artikel om cancerutvecklingen i Sverige av Lars-Erik Holm och Måns Rosén (Läkartidningen 14/94): »Om den åldersspecifika incidensen av olika cancerformer i vårt land minskades till de lägsta som har observerats i andra befolkningar skulle vi kunna förvänta oss en minskning av risken (för cancer) med ca 80 procent. En sådan minskning skulle emellertid kräva så stora förändringar i samhället och i vår livsföring att de knappast skulle accepteras av befolkningen.»

Tanken svindlar om motsvarande drastiska reduktion i morbiditet även gäller preventionsinsatser inom andra medicinska områden.

Som tanketräning kan det därför vara intressant att travestera texten i Svensk Bilprovningens broschyr »Var rädd om din bil» från 1993:

»Svensk Människoprovning – Kontrollbesiktning 1996

Undan för undan skärpta säkerhetskrav och årlig kontroll av att de uppfylls, har bidragit till att Sverige numera är ett av världens hälsosäkraste länder. Kontrollbesiktningen har minskat risken för att vi inte i tid ska upptäcka svagheterna hos våra medborgare.

Det innebär nu inte alltid att hälso-tillståndet är godkänt fram till nästa besiktning – fel kan alltid uppstå. Särskilt när människan börjar bli äldre, då felen kommer oftare.

Men visst kan du känna dig mycket tryggare som människa tack vare kontrollbesiktningen. Den är bra för både människorna och ekonomin. För att inte tala om levnadsvanorna, där våra krav är bland de hårdaste i Europa – Människoprovningen ser till att de uppfylls.

Människorna har också blivit bättre redan från konceptionen, föräldrarna vill helst slippa skylta med höga siffror i Människoprovningens felstatistik. En del föräldrar genomgår 'gratis förbesiktning' (amniocentes) för att vara på den säkra sidan.

Numera krävs kontrollbesiktning av människor också inom EG. Flera länder håller på att bygga upp kontrollsystem.

Och vi jobbar vidare. För ännu säkrare hälsa och ännu bättre levnadsvanor. Och för att just du skall hålla ännu längre och kosta mindre att underhålla.»

Således föreligger en målkonflikt mellan å ena sidan en god, välmenande storebror som vill alla väl och ser till att alla lever som han lär och å andra sidan den enskildes rätt och frihet att själv forma sin lycka och bli respekterad för sitt mer eller mindre medvetna val av levnadsvanor.

Konfliktlösningen kompliceras av att finansieringen är solidarisk, dvs den enskilde tar inte själv de ekonomiska konsekvenserna av ett identifierbart riskbeteende.

Jag ser fram emot att PS-sidans lateraltänkande läsare tar ställning i denna målkonflikt.

Gunnar Akner
Stockholm

Dr Tess

TECKNING: TULLA HAGSTRÖM